

конфліктності, у 3% – середній і в 7% – низький. Коли ціннісні орієнтації не співпадають, (у 7% досліджуваних пар) присутній високий рівень конфліктності, а в 3% – середній. Отже, за результатами дослідження можна стверджувати, що наявність розбіжностей у виборі ціннісних орієнтацій впливає на рівень конфліктності у сім'ї. Але, окрім цього, навіть при повному співпадінні сенсових орієнтацій присутній середній рівень конфліктності. Можна припустити, що окрім ціннісної сфери, для подружжя важливими є й інші, які також мають не менший вплив на розвиток конфліктів у сім'ї.

Висновки. В даний час різко підвищується число розлучень і повторних шлюбів. Адже не варто забувати, що сім'я – це основа суспільства. Дана проблематика носить не лише міжособистісний характер, але і соціальний. Дослідження, які були проведені М.І. Алексеевою, Т.С. Кириленко, Т.В. Говорун і іншими дослідниками, свідчать про наявність кризи в сімейних стосунках, ознаками якої є не лише високий рівень незадоволеності подружнім життям, але й конфліктність, нездатність досягти злагоди та дисфункційний розвиток взаємин у шлюбі. З цього випливає, що сім'я, особливо на початковій стадії її розвитку, потребує психологічної підтримки та допомоги. Це підтверджують і результати нашого експериментального дослідження, які вказують на наявність розбіжностей у виборі ціннісних орієнтацій, що впливає на рівень конфліктності у сім'ї.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Александрова Ю. В. Психологическая помощь в преодолении семейных проблем / Ю.В. Александрова. – М.: Юнита 1, 2000. – 324 с.
2. Берг-Кросс Л. Терапия супружеских пар / Л. Берг-Кросс. – М.: Изд-во Института психотерапии, 2004. – 528 с.
3. Елизаров А.Н. Основы индивидуального и семейного психологического консультирования. Учебное пособие / А.Н. Елизаров. – М. 2007. – 352 с.
4. Семчук В.П. Психологічні особливості розвитку та становлення подружніх взаємин у молодій сім'ї / В.П. Семчук // Вісник Київського міжнародного університету. Сер. Психологічні науки. – 2005. – Вип. 6. – С. 133-141.
5. Безопасное и ответственное поведение: Пособие для класс. рук., воспитателей, психологов и соц. педагогов / [Сизанов А.Н., Быков В.М., Тюхлова И.Н., Смирнова Е.С.]. – М.: Тессей, 1998. – 176с.

Любович Ю.

Науковий керівник – проф. Поліщук В. А.

ПРОБЛЕМА ПІДЛІТКОВОГО ВАНДАЛІЗМУ

Етимологія слова «**вандалізм**» пов'язана з історичним фактом нашествия давньогрецького племені вандалів на Римську імперію у 455 р., які знищили багато пам'ятників античної культури [1, с. 7]. Таким чином безглузда руйнація Риму поклала початок новому явищу в житті людства. Історія зберігає чимало яскравих прикладів вандалізму. Достатньо згадати, як мешканець стародавнього Ефесу Герострат, сп'янілий прагненням слави, спалив храм богині Артеміди, залишивши у пам'яті людей наступних поколінь свою безглузду лють на століття. Вандалі відрізнялися особливою жорстокістю, вони не тільки руйнували святині та храми, але й намагалися зробити це особливо принизливими засобами.

Поява терміну «вандалізм» відноситься до часів Великої Французької революції. Вперше визначення терміну «вандали» в сучасному значенні приписують члену конвенції Генеральних штатів абату Грегуару [2, с. 29]. У 1794 р. він виступив з «Доповіддю про руйнування, які створює вандалізм, й засобах їх попередження», закликаючи найсуворішим способом присікати знищення пам'ятників мистецтва. У ХІХ ст. слово «**вандалізм**» увійшло у літературну мову як визначення руйнування й нищення витворів мистецтва й пам'ятників архітектури.

Велика Радянська енциклопедія (1989 р.) визначає вандалізм як «безглузде винищення культурних й матеріальних цінностей» [3, с. 9]. Схожі тлумачення надають й інші сучасні вітчизняні довідники та словники [4, с. 19; 5, с. 36], акцентуючи увагу на ірраціональності поведінки руйнівника, а також на завданій ним шкоді. В. Даль звертає увагу на невідповідність цієї дії моральним нормам, визначаючи його як «*вчинок жорсткий, супротивний просвітленню, освіченості*». Французький енциклопедичний словник «Лярусс» виділяє такий аспект, як «*стан духу, який змушує руйнувати красиві речі, зокрема, витвори мистецтва*» [6, с. 10]. А сучасне англійське джерело звертає увагу на правовий аспект вандалізму: «**Вандал** –

той, хто цілеспрямовано чи внаслідок неграмотності руйнує власність, яка належить іншій особі, або суспільству» [7, с. 15]. У такому значенні поняття вандалізму стало ширитися на повсякденні прояви хуліганства. Воно стало позначати нанесення шкоди відносно суспільної, приватної комунальної власності, ушкодження обладнання у навчальних закладах, транспорті, нанесенні малюнків та написів на стінах. Український педагогічний словник (1997 р.) визначає вандалізм як «асоціальну діяльність, неаргументоване безглузде знищення матеріальних і культурних цінностей» [8, с. 22].

Звертаючись до соціально-психологічних й соціологічних досліджень, ми знаходимо більш широке пояснення цього феномену. Складність у визначенні терміна «вандалізм» полягає й у тому, що індивідуальні, групові й соціальні норми у розумінні того, які саме руйнування мають деструктивний для суспільства характер. І. Кон справедливо пише: «Ми приходимо до неприсмного визнання того, що вандалізм не є ні точною характеристикою поведінки, ні впізнаною правовою категорією, це ярлик, який застосовується до певних типів поведінки при певних умовах» [9, с. 23]. І. Кон переліковує наступні обставини, за яких руйнування розглядаються суспільством як допустима й стерпна поведінка. Це ритуалізм, суспільна лояльність по відношенню до дій деяких соціальних груп, ігор, звичайність [9, с. 38].

Не дивлячись на ускладнення, можна виділити основні істотні елементи вандалізму. Так, Д. Фельдштейн виділяє:

- спрямованість;
- деструктивність;
- право власності на зруйнований об'єкт.

Виходячи з цього він дає визначення: «**Вандалізм** – це спрямований акт руйнування або завдання шкоди іншій власності» [10, с. 25].

Реалії сьогодення вказують на те, що за останні десятиліття проблема вандалізму суттєво збільшилася. Щороку майже з фатальною закономірністю міжнародна кримінальна статистика в різних країнах, незалежно від їх політичної, економічної і культурної ситуації, фіксує кількість злочинів, що кваліфіковані як умисне знищення або пошкодження майна, шляхів сполучення і транспортних засобів, пошкодження релігійних споруд чи культових будинків, осквернення або знищення релігійних святинь, наруга над державними символами, могилами тощо. Такі злочини викликають особливий суспільний резонанс і справедливу тривогу громадян.

На превеликий жаль, у нашому краї це ганебне явище дедалі більше стає інформаційним приводом, оскільки прояви вандалізму відбуваються чи не щотижня і що найбільше засмучує – їх кількість збільшується.

Хочеться зауважити, що стрімко зросла кількість виявів підліткового вандалізму, який зумовлений агресивністю й негативізмом, і пов'язаний з руйнуванням матеріальних і духовних цінностей. Подібні вияви завдають колосальної шкоди особистому і державному майну.

Проблема вандалізму в підлітковому середовищі на сьогоднішній день перебуває в числі актуальних, має вже не лише науково-теоретичний, а й практичний характер і вимагає глибоких наукових досліджень.

До умов виникнення вандалізму відносяться:

- низька успішність;
- відчуження молодих людей від трудової діяльності;
- не залучення молоді до допомоги по домашньому господарству;
- не залучення до гуртків, спортивних секцій, нездатність до самореалізації [11, с. 110].

На жаль, доводиться констатувати той факт, що в сучасних умовах розвитку українського суспільства с?ме підростаюче покоління виявилось найбільш незахищеною в культурному відношенні категорією населення, яка перебуває у своєрідному ціннісному і духовному вакуумі. Поряд з позитивними характеристиками молодого покоління стали виявлятися тривожні симптоми соціально-політичної інфантильності молоді, втрати національної культурної ідентичності, вияв індивідуалізму, егоцентризму, інтолерантності, авторитарної спрямованості у спілкуванні, девіантної і делінквентної поведінки, войовничого націоналізму [19].

Це пов'язано, передусім, з особливостями підліткового віку: дією механізмів наслідування, зараження, самоствердження, а також з виявом реакцій опозиції, емансипації, групування в підлітковому середовищі, які найбільш часто виявляються під час алкогольного і наркотичного сп'яніння.

Спеціалісти вказують переважно на груповий характер вандалізму. За ствердженням С. М. В'язова, у групі вчинюються 73,8 % від загальної кількості вандалістських посягань [12]. Їх зазвичай 3–4, вони однолітки чи відрізняються за віком не більш, ніж на 1–2 роки [13].

Неповнолітні, які вчинили групові злочини, під час опитування вказали, що у групі легше вчинити злочин, оскільки об'єднуються зусилля кількох осіб (13,6 %); група знімає страх перед можливим покаранням (4,5 %); хотілося показати свою сміливість (11,4 %); хотілося зміцнити свій авторитет у групі (9,1 %); у разі ускладнень під час вчинення злочину можна розраховувати на допомогу товаришів (5,7 %) [15].

Проведене дослідження Хаубером А., в якому опитано 500 підлітків 12–18 років, затриманих поліцією за вандалізм, показало, що більшість «злісних» вандалів перебували у кризовій ситуації [16]. Для 58 % з них були одночасно справедливі такі характеристики: ними не цікавилися батьки, вони погано навчалися у школах і їх друзі також виявилися «важкими підлітками». Лише 4 % «злісних» вандалів не мали жодної із зазначеної характеристик. Підлітки-вандали негативно ставилися до школи, частіше прогулювали заняття. Їх батьки не знали, де їх діти проводять вечори. 96 % підлітків-вандалів регулярно вживали алкоголь чи наркотики [13].

Емпіричні дослідження вандалізму серед школярів показали, що успіхи у школі є чинником, який знижує вірогідність вандалізму серед підлітків [14; 12].

Загальновідомим є криміногенний вплив бездоглядності підлітків, незайнятості їх корисною справою, безкарності фактів вандалізму. Особливо слід наголосити на провокуючому впливові деяких телепередач, Інтернет, що пропагують жорстокість, агресивність, вандалізм.

На думку майже 90 % французів і такої ж кількості німців, бельгійців, італійців, усі біди з дітьми трапляються з вини «голубого» екрану. Європейське товариство захисту дітей підрахувало, що у фільмах і передачах по всіх європейських каналах щогодини показують не менше як 20 вбивств і правових злодіянь. Але наше телебачення (українське і російське), яке стало суто комерційним, переступило цю статистику. Так, згідно з газетними даними, тільки за один день столичні телевізійні канали показали 160 бійок, 202 вбивства, 6 пограбувань, 10 статевих сцен та іншу вульгарність [17]. Оскільки підлітки проводять в середньому від 3 до 4 годин у день біля екрану телевізора, то можна уявити силу впливу на дитячу психіку.

Починаючи з листопада 2002 р. по грудень 2010 р. на українському телебаченні спостерігався лютий кримінал у таких кінофільмах (серіалах): «Бандитський Петербург», «Бригада», «Агент національної безпеки», «Кріт» та багато інших. Відмінна риса цих кінофільмів – відхід від реального життя і соціальних мотивів, а також накладення західного типуажу поліцейського, взятого з художньої реальності, на наш вітчизняний реальний типаж [19].

Не меншої шкоди завдають ЗМІ, коли через них транслюється романтизація злочинного життя, вакханалія, аморальність, брутальність. Це призводить до того, що серед молоді й підлітків негативна соціальна поведінка набуває привабливості.

Водночас боротьба з вандалізмом, як свідчать статистичні дані і результати опитувань експертів, поки що здійснюється правоохоронними органами недостатньо активно, що виявляється, насамперед, у низьких показниках виявлення цього виду злочинності.

Проведене дослідження показало, що зареєстровані МВС України випадки вандалізму становлять не більше як 1 % від усіх випадків його вчинення. Але будь-яке оцінення латентності більшості видів злочинів, у тому числі вандалізму, є досить приблизним і достатньо спірним.

Як показує практика, більшість вандалістських дій залишаються без належного реагування правоохоронних органів. Кримінальні справи щодо них з різних причин не порушуються (як правило, за такими фактами ніяких повідомлень у правоохоронні органи не надходить, але й відповідні посадові особи не виявляють помітної активності в їх виявленні), а якщо і порушуються, то винні у вчиненні вандалізму з тих чи інших причин від кримінальної відповідальності звільняються або їм виноситься вирок умовного покарання. Санкції за навмисне руйнування, знищення і пошкодження майна набагато нижчі, ніж за їх викрадення.

Але хочеться зауважити, що на превеликий жаль спираючись на основи ретроспективного аналізу підліткового вандалізму у злочинній кар'єрі Л. Шенон стверджує, що підлітки, які затримувалися поліцією за вандалізм у віці від 6 до 17 років, до 21 року мали більш серйозну злочинну кар'єру [18].

Хочеться зробити висновок, що вандалізм серед підлітків – це досить гучний сигнал суспільству щодо його завтрашнього стану, перспектив майбутнього розвитку. Якщо нині не

втрутитися у процеси морального і духовного виховання прийдешнього покоління, то за якихось 5-10 років це вже стане практично незворотнім процесом, який може зламати не одне людське життя. Мабуть, недарма нині Україна посідає одне з перших місць у Європі за кількістю засуджених осіб. І враховуючи ситуацію з молоддю, ця сумна першість ще буде довго за нашою державою.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Скороходова А. С. Вандализм / Скороходова А. С. // Социологический журнал. – 1999. – № 3-4.
2. Большая советская энциклопедия / Под ред. Е. В. Вонского. – М.: Советская энциклопедия. – Т.27.-719с.
3. Бандурка А. М, Зелинский А.Ф. Вандализм / Бандурка А. М, Зелинский А. Ф. – Харьков, 1996 – 198 с.
4. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / Гончаренко С. У. – Київ: Либідь. – 1997. – 206 с.
5. Волков Ю. Г., Добренёв В. И., Кадария Ф. Д., Савченко И. П., Шаповалов В. А. Социология молодежи: Учеб. пособие / Под ред. проф. Ю. Г. Волкова. – Ростов-н/Д.: Феникс, 2001. – 576 с.
6. Бандурка А. М, Зелинский А.Ф. Вандализм / Бандурка А. М, Зелинский А. Ф. – Харьков, 1996 – 198 с.
7. Webb B. Is there place for vandalism? // Vandalism: Behavior and motivation / Ed. by C. Levy-Leboyer. – Amsterdam: Hoth-Holland, 1983.
8. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / Гончаренко С. У. – Київ: Либідь. – 1997. – 206 с.
9. Кон И. С. Ребенок и общество. / Кон И. С. – М.: Наука, 2003. – 270с.
10. Фельдштейн Д. И. Психологические основы общественно-полезной деятельности подростков / М.: Педагогика, 1982. – 222 с.
11. Mawby R. I. Perception of vandalism in residential areas / R. I. Mawby // Vandalism: Behavior and motivation / Ed. by C. Levy-Leboyer. Amsterdam: Hoth-Holland, 1983. – P. 22.
12. Вязов С. Н. Методика расследования вандализма : автореф. дис. на соиск. учен. степени канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 «Криминальный процесс и криминалистика» / Вязов С. Н. – СПб., 2002. – С. 15.
13. Le Blanc M. Male criminal activity from childhood through youth / M. Le Blanc, M. Freshette. – New York: Springer-Verlag, 1988. – P. 22–24.
14. Richards P. Middle-class vandalism and age-status conflict / P. Richards // Social Problems. – 1979. – V. 26. – № 4. – P. 27; 55–56.
15. Корягина С. А. Неформальные группы несовершеннолетних / С. А. Корягина // Российский следователь. – М.: Юрист, 2009. – № 17. – С. 31
16. Hauber A. R. A dutch perspective on some of the effects of alternative sanctions / A. R. Hauber // Crime, Law and Social Change, 1991. – № 15. – P. 55.
17. Комсомольская правда від 25 жовт. 2002 р.
18. Shannon L. W. The role of vandalism in delinquent careers / L. W. Shannon // Vandalism: Behavior and motivation / Ed. by C. Levy-Leboyer. Amsterdam: Hoth-Holland, 1983. – P. 44–46.
19. Интернет ресурс: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Juptp/2011_2/kush_s_v.htm

Марценюк В.

Науковий керівник – доц. Андрійчук І.П.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СПІАКУВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

На сучасному етапі розвитку суспільства усе більше новинок науково-технічного прогресу стають невід’ємними складовими повсякденного життя. Однією із таких складових є Інтернет. Найбільш розповсюдженими видами діяльності у віртуальному просторі беззаперечно є пошук інформації та спілкування. Наслідки «інтернетизації», зрозуміло, оцінюють неоднозначно. Нині не існує джерела інформації, яке можна було б порівняти з Інтернетом за потужністю й оперативністю. Навіть у теленовинах можна почути: «Докладніше про ці й та інші події ви можете дізнатися на нашому сайті www....». Керування складними комплексними процесами без допомоги комп’ютерних систем вважається просто неможливим, але водночас за появи збоїв у комп’ютерних системах навіть цілі галузі, не кажучи вже про компанії, несуть величезні збитки.

З одного боку, Інтернет-технології сприяють відчуженості між людьми, оскільки кожен відвідувач сайтів є фізично непрезентованим та відокремленим у себе вдома, на роботі, у комп’ютерному клубі тощо. Однак, з іншого боку, Інтернет-технології являють собою спосіб розширення кола знайомств, установлення нових контактів і широко використовуються людьми саме для спілкування. М.Бенкс, автор посібника «Вживання в кіберпросторі», вважає, що люди